

Мурсамітова І.А. Деякі аспекти впливу масової культури на формування і виховання естетичних ідеалів та смаків української молоді / І.А. Мурсамітова, Т.В. Гарбузюк // Пошуки і знахідки: матеріали наукової конференції ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (квітень, 2015) / [За заг.ред. Т.А.Євтухової]. - Слов'янськ, 2015. – Вип.15. - 110 – 113.

УДК 37.013.42

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ НА ФОРМУВАННЯ І ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ІДЕАЛІВ ТА СМАКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Мурсамітова І.А., викладач дисциплін музичного циклу

ВП «Лисичанський педагогічний коледж

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»,

Гарбузюк Т.В., викладач дисциплін музичного циклу

ВП «Лисичанський педагогічний коледж

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка».

Сьогодні українська культура переживає переламний момент. Не треба багато доказів, що свідчили б про розповсюдження у вітчизняній культурі та житті у цілому тих глибинних процесів масовізації (інше розуміння сенсу життя, інші критерії оцінок), у результаті яких стало можливим стрімке розповсюдження масової культури.

Різкий вихід з-під жорсткого адміністративного контролю та цензури на всі види діяльності спричинив багатоманітне, неоднорідне та вивернуте ставлення ще вчора повністю контрольованих народів до поняття «свобода». Свобода політична, свобода вибору, свобода пересування і навіть свобода самовизначення постають і до сьогодні в усій своїй неоднозначності. Ця

проблема стосується кожного з нас, це зумовлено її складністю, великою кількістю шляхів вирішення, що і становить актуальність теми дослідження.

Метою цієї статі є аналіз впливу масової культури на сучасну українську культуру та зокрема на українську молодь.

В рамках певної історичної епохи завжди існували різні культури. У сучасному суспільстві особливе значення має масова культура, яка не виражає вишуканих смаків чи духовних пошуків народу. Вона зрозуміла й доступна

людям різного віку, всім верствам населення незалежно всі рівня освіти. Вона має меншу художню цінність, ніж елітарна чи народна культура. Вона задовольняє миттєві запити людей, реагує на будь-яку нову подію і відображає її. Тому зразки її, зокрема шлягери, швидко втрачають актуальність, застарівають, виходять з моди.

Масова культура стала об'єктом загального дослідження у другій половині ХХ століття. Хоча вже у ХІХ столітті Г. Лебон, Г. Тард, З. Фрейд розглядали проблему масової культури у зв'язку з процесами перетворення громадянського суспільства в масове. Одними із перших, з точки зору негативного впливу масової стереотипізації, намагалися осмислити феномен масової культури Ж. де Местр, Л. Бональд, Е. Берк, А. де Токвиль.

Явище масової культури є не просто різновидом «традиційної культури», але істотною зміною культури в цілому. Тобто розвиток засобів масової інформації і комунікації (радіо, кіно, телебачення, ілюстровані журнали, Інтернет), індустріально-комерційний тип виробництва і розподіл стандартизованих духовних благ, відносна демократизація культури, підвищення рівня освіченості мас при парадоксальному зниженні духовних запитів. Масова культура – явище не однорідне, воно має свою структуру й рівні. В сучасній культурології, як правило, виділяють 3 основні рівні масової культури: кіч-культура, мід-культура, арт-культура.

Кіч є однозначним: він не ставить питань, він містить лише відповіді, задалегідь підготовлене кліше. Не викликає духовних пошуків, складного психологічного дискомфорту.

Щодо мід-культури, слід відзначити її подвійний характер. Вона має деякі риси традиційної культури, але водночас включає в себе риси масової культури.

Арт-культура розрахована на найосвіченішу частину публіки. Головним завданням арт - культури є максимальне наближення масової культури до норм і стандартів традиційної культури [4, с. 78].

Як самостійне явище масова культура оцінюється суперечливо. В цілому існуючі точки зору можна розділити на дві групи. Представники першої групи дають негативну оцінку цьому феномену. На їх думку масова культура формує у її споживачів пасивне сприйняття дійсності, під її впливом змінюється система цінностей: прагнення до розважального стає домінуючим. Масова культура ґрунтується не на образі орієнтованому на реальність, а на системі іміджів, що впливають на несвідому сферу людської психіки. Покликання і призначення дійсної культури – облагороджування і вдосконалення людини. Інші спеціалісти, говорячи про негативні сторони масової культури, зазначають, що відбувається маніпулювання людською психікою, експлуатація емоцій і інстинктів підсвідомої сфери відчуттів людини, перш за все відчуттів самотності, провини, ворожості, страху, самозбереження [1, с. 128].

Тим часом дослідники, що дотримуються оптимістичної точки зору на роль масової культури в житті суспільства, вказують що: вона притягує до себе маси, що не уміють продуктивно використовувати свій вільний час; створює свого роду семіотичний простір, який сприяє тіснішій взаємодії між членами високо - технологічного суспільства; дає можливість широкій аудиторії познайомитися з творами традиційної (високої) культури. Очевидно, що вплив масової культури на суспільство не є однозначним і не

вписується в бінарну схему «біле – чорне». У цьому полягає одна з головних проблем аналізу масової культури.

Масова культура, враховуючи всі ці особливості свідомості, надає продукцію, яка легко сприймається, дозволяє поринути у світ мрій та ілюзій, створює враження звернення до конкретного індивіда [6, с. 42.].

В сучасній Україні проблема україномовної і, як хотілося б, доброякісної масової культури набуває надзвичайної ваги. Справа у тому, що пересічна людина підсвідомо тягнеться до примітивізованих, звульгаризованих форм масової культури. Особливо ця тенденція посилена за умови культурної кризи, причому не лише у пострадянських країнах, а й у зовні благополучних європейських країнах.

Те, що свідомість молодого покоління в масовій культурі формується здебільшого засобами мистецтва, цілком закономірно. Прагнення виявити свою самоцінність і особистість через мистецтво переважній частині молоді видається доступним і легшим від інших видів діяльності. Ось так і виростили, як гриби після рясного дощу, різноманітні фестивалі, дитячі й молодіжні: «Слов'янський базар», «Таврійські ігри», «Перлини сезону», «Голос країни», «Голос діти» та інше.

Вище йшлося головним чином про музичну масову культуру, телебачення. Але не можна обійти мовчанням масову літературну продукцію, яка пропонується молоді, пересічним обивателям. Вплив художньої літератури на формування людської особистості завжди був великий. Створюючи уявою картини життя, ситуації, в яких опиняються дійові особи, автор мимо своєї волі спонукає читача до «прогривання» створених ситуацій, проектування на себе зображених картин. При цьому читач непомітно для себе, внаслідок психологічних законів сприйняття художнього тексту, стає героєм твору, відпрацьовує певні моделі поведінки. І саме це підсвідоме засвоєння поведінкових зразків, становить суть виховного впливу літератури незалежно від бажань автора.

Легко уявити, які моделі поведінки «програються» та «приміряються на себе» читачем сучасної «неякісної» масової літературної продукції. Крім шкоди, яку вона несе сама по собі, її негативна роль полягає також у тому, що вона витісняє, заступає гарну, повноцінну, змістовну літературу, таку, що живить розум. Хоча очевидно, що масова література повинна захоплювати читача.

Масова культура міцно закріпилася у сучасному суспільстві, і чекати її спонтанного зникнення, принаймні, в найближчий історичний період, не доводиться. Очевидно, що вона продовжить своє існування в теперішньому вигляді. Необхідна ідейна трансформація масової культури через її наповнення більш високими ідеями, соціально-значимими сюжетами і естетично досконалими образами [5, с. 60].

Ми вважаємо, що одним з завдань освітніх закладів є об'єднання соціально активної молоді з числа представників позитивно спрямованої молодіжної субкультури навколо спільної для всіх мети – відродження національної культури, що вб в себе здобутки масової культури.

Отже, масова культура є потужним інструментом впливу на духовний розвиток особистості. Задля забезпечення умов ефективного формування і виховання естетичних ідеалів та смаків української молоді було б доцільно підвищити вимоги до діяльності митців, діячів культури; запроваджувати заходи попередження їх негативного впливу; сприяти ефективному використанню духовної спадщини українського народу для ствердження духовних загальнолюдських цінностей.

Література:

1. Джон Сторі. Теорія культури та масова культура. Вступний курс. – Київ: Вид-во «Акта», 2005. – 357 с.
2. Йоркіна Є. Б. Психолого-педагогічні умови формування індивідуального стилю виконавської діяльності музиканта-інструменталіста: автореф. дис. / Є. Б. Йоркіна. – К.: 1996. – 21 с.

3.Кононенко О.В. Еволюція поняття «масова культура» на шляху до постіндустріального суспільства / О. В. Кононенко // Розбудова держави. - 1998. - № 3/4. - С. 35-47.

4.Костина А. В. Массовая культура как феномен постиндустриального общества / А. В. Костина. - М. Высшая школа, 2008. - 352 с.

5.Обертинська А. П. Деякі аспекти розвитку масової культури / А. П. Обертинська // Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтва. - 2000. - № 1. - С. 57-61.

6.Пальм Н. Д. Масова культура в Україні: до аналізу проблеми / Н. Д. Пальм // Вісник ХНУ. - Серія "Теорія культури та філософія наук". - Харків : ХНУ, 2001. - Вип. 24. - С. 41-43.

7.Свідзинський А. Масова культура / А. Свідзинський [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.dsl.ukrtel.net\biblio\index.php>.

Мурсамітова І.А., Т.В. Гарбузюк Деякі аспекти впливу масової культури на формування і виховання естетичних ідеалів та смаків української молоді

Статтю присвячено питанням формування і виховання естетичних ідеалів та смаків української молоді під впливом масової культури. Досліджено місце та роль масової культури у сучасному суспільстві, розкрито структуру й рівні даного аспекту, наголошується на потребі запровадження заходів попередження її негативного впливу, сприяння ефективному використанню духовної спадщини українського народу для ствердження духовних загальнолюдських цінностей.

Ключові слова: масова культура, українська молодь, духовний розвиток особистості, естетичні ідеали.